

Socialudvalget (2. samling)
SOU alm. del - Bilag 173
Offentligt

Anbringelser på norsk

Næsten ni ud af ti anbragte børn og unge i Norge bor i familiepleje. Langt de fleste er anbragt efter en form for tvangsparagraf, og loven giver mulighed for adoption, hvis tilknytningen mellem plejebarn og plejeforældre bliver så stærk, at barnet vil lide skade af at forlade plejeforældrene

Af Maria Rørbæk
Fotos: Maria Rørbæk

INTERNATIONALT ■ En time og tyve minutter. Mere tager det ikke at flyve fra København til den norske by, Bergen, der ligger ved en fjord omkranset af syv fjelde.

Man behøver ingen ordbog for at forstå skiltet på døren til Elisabeth Gavlens arbejdsplads:

„Bergenhus Barnevernstjeneste“

Men selv om der er mange ligheder mellem det norske og det danske samfund, er der også mange forskelle, når det gælder anbringelser af børn og unge.

I Danmark er under halvdelen anbragt i familiepleje. I Norge gælder det næsten ni ud af ti.

– Som udgangspunkt vælger vi altid at anbringe børn i plejefamilier, fordi vi mener, det er bedst for barnet, siger Elisabeth Gavlen.

Hun er gruppeleder for i alt fem medarbejdere i den kommunale „barnevernstjeneste“. De arbejder ud fra en generalistmodel og står både for at undersøge sager med mistanke om vanrøgt af børn, tilsyn med plejefamilierne og visitation.

I langt de fleste tilfælde mener Elisabeth Gavlen, der har arbejdet i Bergenhus Barnevernstjeneste siden 1997, at plejefamilier slår institutioner og lignende med flere længder.

– I en plejefamilie bliver de anbragte børns liv mest lig andre børns liv, og man kan bedre opfylde behovet for nærhed og omsorg i en plejefamilie end på en institution. De eneste, der skal på institution er dem, der er så alvorligt syg, at der er et rimeligt håb om, at de kan komme sig. Hvis det kun forældre børn, hvis forældre par har en 8-årig vil vi finde en plejefamilie til ham eller hende. Børn under 14-15 år

Handwritten text at the top of the page, possibly a signature or header.

skal som udgangspunkt kun på institution i en kort periode for at blive observeret. Helst ikke mere end tre måneder, ét år er alt for lang tid, vurderer hun.

Flere typer plejefamilier

I Norge opererer de med flere forskellige former for plejefamilier.

Beredskabshjemmene står til rådighed i akutte situationer. Her får plejeforældrene løn ligegyldig, om de har børn eller ej, og (mindst en af dem) har ikke andet arbejde. Til gengæld skal de være klar til at tage imod et barn med dags varsel. De har højst én søskendeflok boende ad gangen.

– Børnene bor i beredskabshjemmet, indtil vi finder en egnet, permanent plejefamilie til dem. Det er en midlertidig ordning, men det kan godt ske, at de bliver boende i helt op til et år, fortæller Elisabeth Gavlen.

I de almindelige plejefamilier har begge forældre andet arbejde. Den økonomiske kompensation svinger afhængig af barnets alder, men ligger omkring 9.000 danske kroner, hvoraf halvdelen skal dække udgifter til barnet og derfor er skattefrit. Plejeforældrene behøver ikke en pædagogisk uddannelse, men gennemgår det såkaldte Pride-kursus.

De forstærkede plejefamilier er i udgangspunktet almindelige plejefamilier, der får tilført ekstra ressourcer, så de kan imødekomme barnets behov.

Forstærkede plejefamilier kan for eksempel være familier, hvor et barn ikke kommer fra en institution, men fra børnehaven, fordi det

ikke kan klare alle impulserne. Så kan moderen i den forstærkede plejefamilie få kompensation, så hun kan gå ned i tid. I nogle tilfælde frikøber vi også faderen eller moderen helt, så de slet ikke arbejder. Vi kan også forstærke ved hjælp af vejledning af en psykolog, aflastning og støtte til for eksempel lektiehjælp, siger Elisabeth Gavlen.

Nogle børn flytter direkte ind i en forstærket plejefamilie, fordi observationen på en institution har vist, at de har særlige behov, men for det meste bliver plejefamilien forstærket i løbet af processen.

– Når vi anbringer et barn, ved vi ikke altid alt om, hvordan barnet fungerer. Når vi finder ud af det, skal vi ofte ind og forstærke. Det er ikke sådan, at plejeforældrene får forstærkning bare fordi, de siger, de gerne vil have det. De skal komme med konkrete begrundelser, og ofte går barnet jo i en børnehave eller en skole, hvor personalet også har mulighed for at vurdere barnets behov. Men det sker ofte, at plejefamilierne kommer igennem med deres ønsker, siger Elisabeth Gavlen.

Den sidste type plejefamilie er ungdomsfamilien, hvor enten plejefar eller plejemor er frikøbt fra andet arbejde, så de kan tage sig 100 procent af den unge. I modsætning til alle andre plejefamilier kan ungdomsfamilierne tage to unge, selv om de ikke er søskende.

De fleste er anbragt på tvangsparagraffen

I Danmark er de fleste anbringelser frivilli-

ge. I Norge er det lige omvendt. Her er de fleste tvangsanbringelser

Norske børn kan anbringes ved hjælp af to forskellige paragraffer

Den ene medfører en midlertidig, frivillig anbringelse, og kræver kun, at barneværnet og forældrene skriver under. Forældrene kan få barnet hjem igen, hvis de ønsker det.

Den anden paragraf medfører en langsigtet anbringelse, hvor det offentlige overtager omsorgen for barnet, og forældremyndigheden sættes ud af kraft. Denne type anbringelse kræver en godkendelse af det såkaldte fylkesnævn, der består af én jurist, to børnesagkyndige og to lægmænd. Barneværnet og forældrene er part i sagen og bliver repræsenteret med hver sin advokat. Barnet kan kun komme hjem til forældrene, hvis fylkesnævnet omstøder afgørelsen.

– De fleste børn er anbragt på tvangsparagraffen, for vi bruger kun den frivillige paragraf til kortvarige anbringelser eller til anbringelser, hvor forældrene er motiverede til forandring og for eksempel indvilger i en behandlingsplan, så de kan komme ud af deres stofmisbrug. Hvis vi forestiller os, at anbringelsen skal være langvarig, foretrækker vi tvangsparagraffen – også når forældrene er enige. Det er for at øge børnenes tryghed og undgå, at de lever i usikkerhed om, hvor de skal bo. Når et barn flytter ind i en permanent plejefamilie, fortæller vi det, at her skal du bo til du bliver voksen. I realiteten ender nogle børn med at komme hjem til deres forældre, men så vil vi hellere tage den konflikt, når den op-

☺☺☺

Elisabeth Gavlen lægger vægt på, at børnene føler sig trygge i deres plejefamilie. – Når et barn flytter ind i en permanent plejefamilie, fortæller vi det, at her skal du bo, til du bliver voksen, siger hun.

står end at lade børnene leve i usikkerhed, siger Elisabeth Gavlen.

Loven giver mulighed for at fylkesnævnet kan beslutte, at et barn kan blive boende hos plejefamilien, selv om forældrene på et senere tidspunkt bliver i stand til at tage vare på barnet. Det sker, hvis barnets tilknytning til plejeforældrene er blevet så stærk, at det vil tage skade af at flytte, og så kan der måske i stedet blive tale om øget samkvem med forældrene.

Der er også mulighed for tvangsbortadoption, men det sker kun et par gange om året i hele Norge.

Elisabeth Gavlen ved ikke, hvad det betyder for plejefamilierne, at de modsat danske plejeforældre har en mulighed for at beholde barnet, selv om de biologiske forældre bliver i stand til at tage vare på det.

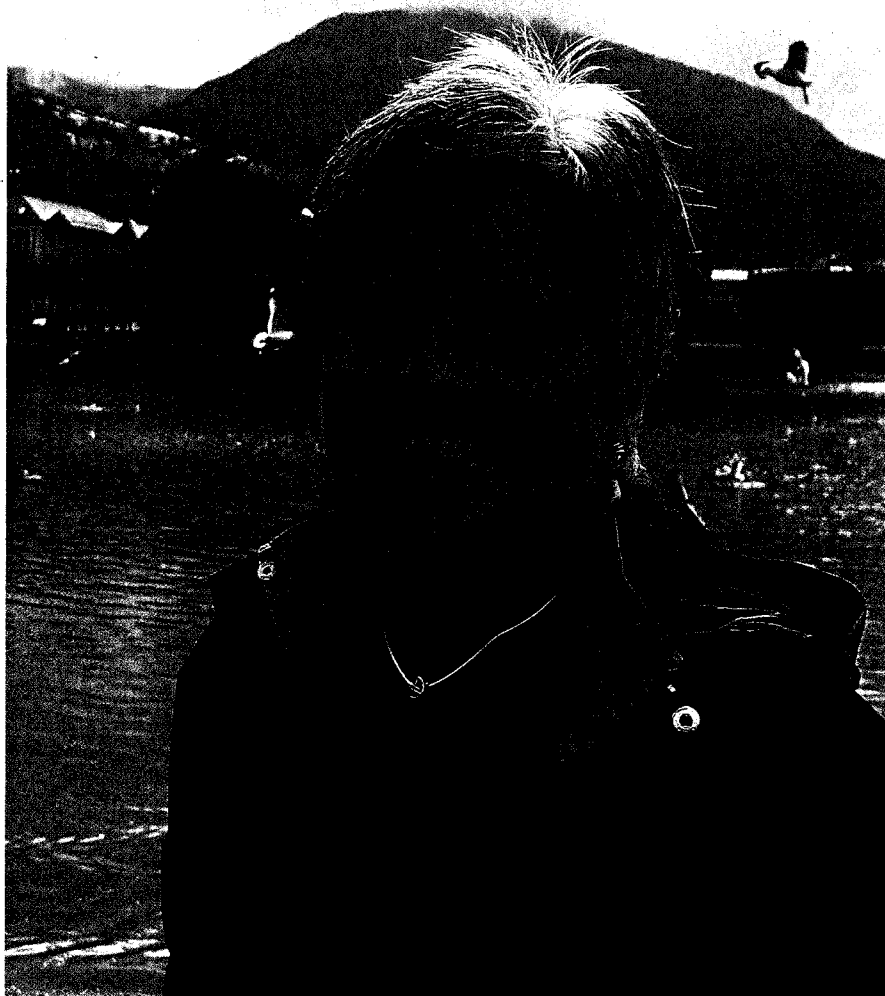
– Vi fortæller altid plejeforældrene om muligheden, så de ved det godt, men jeg ved ikke hvor meget, det indvirker på det psykologiske. Jeg er usikker på, hvor meget det spiller ind i deres daglige omsorg for barnet, siger hun.

Hun er heller ikke klar over, hvilken betydning det har, at nogle plejebørn ender med at komme hjem til deres biologiske forældre.

– Det kan være en motivationsfaktor for forældrene, men jeg er i tvivl om, hvorvidt det er godt for børnene. De er afhængige af at føle sig trygge i deres plejefamilie.

Mere tilsyn

I Danmark medfører den nye anbringelsesreform, at der mindst skal føres tilsyn med plejefamilierne én gang årligt.

I Norge er lovkravet langt strengere.

Her skal det kommunale børneværn mindst føre tilsyn fire gange om året.

– Det er dog ikke altid, at vi kommer på fire hjemmebesøg. Nogle gange deltager kuratoren (som i Norge er kommunalt ansat, red.) og plejefamilien for eksempel i

møder, der gælder for et besøg, så de på et år for eksempel kun får to hjemmebesøg og to møder, siger Elisabeth Gavlen.

Ud over det kommunale tilsyn, er der også koblet en neutral, timelønnet tilsynsførende på det enkelte barn. Denne tilsynsførende må ikke være ansat i kommunen, og personen behøver ikke have en relevant uddannelse.

– Det kan for eksempel være en tømrer eller en tandlæge. Det eneste krav er, at de har en evne til at se barnet. Formålet er at kontrollere, at barnet har det godt hos plejefamilien, og grunden til, at det skal være en neutral person er, at Barnevernet ikke skal påvirke ham eller hende, siger Elisabeth Gavlen.

Den tilsynsførende skriver så en rapport, som sendes til Barnevernet. Tidligere har der ikke været formkrav, men nu er Bergen Kommune ved at udforme et skema med bestemte spørgsmål, der skal besvares.

– Personligt har jeg endnu ikke oplevet,

Her er danske og norske børn og unge anbragt:

	Danmark	Norge
Familiepleje	45 procent	87 procent
Institution	24 procent	9 procent
Andet (fx kostskole eller skibsprojekt)	31 procent	4 procent

(Alle procenttal angiver procent af alle anbragte børn og unge i det pågældende land.)

Kilde: Rapporten „Anbringelsesmønstret i de nordiske lande“, der i 2003 blev udgivet af sammenslutningen af nordiske familieplejeforeninger (NOFCA). Tallene er fra udgangen af 2001.

at en tilsynsførende skriver, at en plejefamilie decideret gør det dårligt. Men de kan for eksempel skrive, at barnet har store behov, og at plejefamilien har brug for mere vejledning, fortæller Elisabeth Gavlen.

Hun oplever ikke, at plejefamilierne stejler over de mange hjemmebesøg.

Det føles ikke som kontrol, men som supervision.

– Jeg tror, det hænger sammen med, at der er en høj grad af legitimitet omkring vores besøg. Ingen stiller spørgsmålsten ved, om vi skal komme eller ikke. Vi skal komme. Det er sådan, det er, og alle godtager det.

mrk@sl.dk

Sådan uddannes norske plejeforældre

Plejeforældre i Norge gennemgår det såkaldte Pride-kursus, der er udviklet i USA.

Kurset er bygget op om fem færdighedskategorier:

- At give barnet omsorg og opdragelse
- At møde udviklingsbehov og kunne håndtere forstyrrelser i udviklingen
- At støtte relationerne mellem børn og deres familier
- At give barnet adgang til trygge og udviklende relationer som skal vare livet ud
- At arbejde som medlem af professionelle team rundt om plejebarnet

Kurset er bygget op med 10 fællessamlinger á tre timer.

Derudover får de vordende plejeforældre en række hjemmeopgaver samt nogle hjemmebesøg, hvor der er mulighed for at drøfte mere personlige spørgsmål.

Kursisterne skal blandt andet arbejde med en „livsbog“, der gerne skulle give dem mulighed for tættere kontakt med dem selv og deres egen baggrund. Spørgsmålene lyder for eksempel: „Tænk tilbage på din barndom, på de lykkelige stunder. Hvad gjorde dig glad og lykkelig som barn?“ og „Hvilke kundskaber og informationer har du brug for, for at føle dig parat til at tage imod et plejebarn i din familie“.

Ud over grundkurset, Pride, får erfarne plejeforældre også tilbudt efteruddannelse.

Kommuner skal stramme op på tilsyn

Kommunerne skal være mere opmærksomme på, at det er de rigtige børn, der kommer på kost- og efterskole. Sådan lyder meldingen fra Vagn Ry Nielsen (S) efter, at det er kommet frem, at unge bliver fejlanbragt på efterskoler

Af Gitte Rebsdorf

KOSTSKOLER ■ Formanden for Kommunernes Landsforenings Socialudvalg, Vagn Ry Nielsen (S) er enig i, at kommunerne ikke altid er gode nok til at sikre, at det er de rigtige børn, der bliver anbragt på kost- og efterskoler.

– Vi har en tilsynsforpligtigelse. Nogle kommuner er mindre kritiske med deres tilsyn, og de skal være mere opmærksomme, siger Vagn Ry Nielsen.

Som beskrevet i *Socialpædagogen* den 20. maj, nr. 10, får mere end 4.000 børn og unge kommunal støtte til et ophold på en kost- eller efterskole. Heraf er cirka 1.000 anbragt. Det viser tal fra Socialministeriet.

Men eksperter med kendskab til området peger på, at skolerne bliver brugt som et discounttilbud, og at der ikke er styr nok på, hvad det er for børn, der kommer på kost- og efterskoler. Det hænger blandt andet sammen med, at tilsynet med skolerne er meget lempelige end tilsynet med eksempelvis døgninstitutioner, mener både psykolog Knud Erik Pedersen og afdelingschef i Fyns Amts familieafdeling, Lillian Vaaben.

Også kostskoleinspektør på Bagsværd Kostskole, Søren Børgesen, kritiserer den måde skolerne bliver anvendt på. Han har tidligere sagt til *Socialpædagogen*, at socialforvaltningerne i kommunerne burde være garant for, at det er de rigtige børn, der kommer på kost- og

efterskole. Men at sådan forholder det sig ikke.

Til det siger Vagn Ry Nielsen:

– Det er også efterskolernes ansvar, at de får de rigtige børn. De må sige fra, hvis de vurderer, at det er børn, de ikke kan tage. Men skolerne er eftertragtede både blandt forældre og børn. Og vi har intet belæg for at sige, at det ikke skulle være et godt tilbud.

Som det er nu, ved myndighederne nemlig ikke meget om, hvad det er for børn og unge, som får et ophold på skolerne med kommunalt tilskud. Eller om tilbuddet til dem er godt nok. Derfor har Styrelsen for Social Service under Socialministeriet som et led i det såkaldte KABU-projekt iværksat en undersøgelse.

Målet med KABU-projektet er netop at kvalificere anbringelsesarbejdet med børn

og unge. Og det er i det perspektiv, undersøgelsen skal ses, påpeger souschef i Styrelsen, Bente Danholt.

– Vi har sat undersøgelsen i værk for at få mere viden om, hvordan man kan kvalificere brugen af kost- og efterskoler som anbringelser. Der er intet belæg for, at kommunerne bruger dem for at spare penge. Det ved vi på nuværende tidspunkt for lidt om, siger Bente Danholt.

Resultaterne af undersøgelsen er klar til december.

Tidligere numre af *Socialpædagogen* kan læses på www.sl.dk/Socialpædagogen

